

DANIEL DEFOE

Căpitanul Singleton

Traducere și note de Lucian Popa

CORINT
EDUCAȚIONAL

Redactare: Laura Udrea
Tehnoredactare computerizată: Simona Bănică
Designul copertei: Andreea Apostol
Ilustrația copertei: Walter Riess
Ilustrații: Dan Petcan

Daniel Defoe
THE LIFE, ADVENTURES, AND PYRACIES
OF THE FAMOUS
CAPTAIN SINGLETON

Toate drepturile asupra acestei ediții
sunt rezervate Editurii CORINT EDUCAȚIONAL,
parte componentă a GRUPULUI EDITORIAL CORINT.

ISBN 978-606-8668-55-0

Descrierea CIP a Bibliotecii Naționale a României
DEFOE, DANIEL
Căptanul Singleton / Daniel Defoe. – București.
Corint Educațional, 2015
ISBN 978-606-8668-55-0

821.111-31=135.1

AVENTURILE ȘI PIRATERIILE, &c.

După cum se obișnuiește îndeobște în cazul marilor personalități ale căror vieți s-au dovedit demne de luat în seamă și ale căror fapte merită cinstea să fie păstrate de-a pururea vii în memoria generațiilor ce le-au urmat, pentru a se lua aminte asupra originii lor, dându-se date cât mai complete despre familiile și arborele genealogic al strămoșilor lor, tot așa voi proceda și eu, pentru a fi cât mai metodic, cu toate că nu mă pot uita prea departe în urmă în ceea ce privește istoricul strămoșilor mei, după cum vă veți putea convinge de îndată.

Dacă e să-i dau crezare acelei femei căreia am fost învățat să-i zic mamă, pe vremea aceea eram un băiețuș de doar vreo doi ani, îmbrăcat cum se cuvine. Aveam o dădacă ce îmi purta de grijă și care, într-o splendidă seară de vară, m-a scos la plimbare în lungul câmpurilor dinspre Islington, căci, susținea ea, se cuvenea să iau aer. Pe dădacă o însoțea și o fetiță de prin vecini, care să tot fi avut între doisprezece și paisprezece ani. Dădaca, fie că stabilise din vreme o întâlnire, fie că a fost o întâmplare, s-a întâlnit cu un tânăr care nu era altul decât iubitul ei, după cât mă duce pe mine mintea. Acesta a dus-o într-un local să-i ofere ceva de băut și o gustare și, în vreme ce ei petreceau acolo clipe cât se poate de plăcute, afară, în grădină, fata mă ținea de mână și se juca totodată cu mine. Uneori ajungeam până la poartă, alteori o luam spre fundul grădinii, așa încât când și când mai scăpam de sub ochii dădacei, însă fata nu nutrea niciun gând rău în privința mea.

Aceasta fiind situația, către noi s-a îndreptat una din acele femei care se ocupau cu ademenirea și răpirea copiilor. În acele vremuri, asta era o îndeletnicire diavolească și se furau cu precădere copii de vârste fragede, mai cu seamă dacă erau bine îmbrăcați, deși nici

cei ceva mai răsăriți nu erau ocoliți de această primejdie. Apoi erau vânduți pe plantații.

Femeia mă luă în brațe și începu să mă sărute, prefăcându-se că se joacă cu mine, și astfel, prin acest șiretlic, o făcu pe fată să se îndepărteze la o distanță bunicică de localul cu pricina. În cele din urmă, se apucă să-i îndruge o poveste bine ticluită, îndemnând-o să facă atunci cale întoarsă la dădacă și să-i spună până unde am ajuns noi, cum unei doamne din lumea bună îi căzuse cu tronc copilul și cum îl tot dezmierda. Însă dădaca nu trebuia să-și facă nici cea mai mică grijă, căci nu ne aflam decât la câțiva pași depărtare. Așa se face că numaidecât ce fata a plecat, femeia m-a luat cu ea și duși am fost.

Din acel moment se pare că am ajuns la cheremul unei cerșetoare care avea trebuință de un copil simpatic, pe care să-l arate trecătorilor pentru a le stârni mila și a-i face să-și deschidă baierile pungii. După aceea am încăput pe mâinile unei țigănci, care s-a îngrijit de mine până la vârsta de șase ani. Această femeie, chiar dacă mă târa împreună cu ea în lungul și-n latul țării, niciodată nu m-a lăsat să îndur vreun fel de lipsă, iar eu îi ziceam „mamă” cu toate că în cele din urmă îmi împărtaşise că ea nu era câtuși de puțin mama mea. De fapt, mă cumpărase pentru suma de doisprezece șilingi de la o femeie, care îi destăinuise cum se făcuse că eu ajunseseam în mâinile ei, neascunzându-i nici faptul că numele meu e Bob Singleton. Nu Robert, ci pur și simplu Bob, căci se pare că niciuna, nici alta nu aveau habar care era numele meu de botez.

Nu are niciun sens să mă mai apuc să înșir acum teribila spaimă de care a avut parte dădaca aceea nefericită, care nu se îngrijise de mine cum se cuvine și care reușise astfel să mă facă pierdut. De asemenea, nu are rost să mă apuc să depăn acum nici cu ce cruntă pedeapsă s-a ales din partea tatălui și a mamei mele, scoși din minți pe bună dreptate, și nici groaza ce i-a cuprins pe părinții mei la gândul că unica lor odraslă fusese răpită. De fapt, eu unul n-am avut niciodată știință de mai mult decât ceea ce v-am spus deja, nici măcar cine mi-au fost părinții, așa încât n-aș face decât să înșir verzi și uscate dacă m-aș apuca aici să vorbesc despre toate astea.

Buna mea mamă adoptivă, țiganca, a făcut ce-a făcut și s-a trezit atârănând într-un ștreang, datorită unui proces la care s-a ajuns în urma vreuniei din isprăvile ei, în care sărise peste cal. Însă, cum acest fapt s-a întâmplat la o vârstă prea crudă pentru mine, când încă nu deprinsesem de-a fir a păr toate relele năravuri ale tagmei celor fără de căpătâi, parohia în grija căreia fusesem lăsat și de care nu-mi mai pot aduce aminte cu niciun chip s-a îngrijit cu siguranță de soarta mea, căci întâiul lucru de care-mi aduc limpede aminte e că frecventam o școală parohială. Preotul care se ocupa de învățătura mea mă sfătuia din toate puterile să nu apuc pe căi greșite și să fiu băiat cuminte. Obișnuia să-mi spună că puteam deveni un om la locul lui, cu toate că nu eram decât un băiat sărman. Tot ce aveam de făcut era să mă țin de carte și să-l slujesc pe Dumnezeu cu credință.

Mă bate gândul că am tot fost mutat dintr-un oraș într-altul, probabil ținându-se cont de rezultatele disputelor parohiale, a căror miză era ultimul dintre presupusele domiciliu stabile ale mamei mele. Cum și în ce fel se întâmpla tărașenia asta, eu n-am nici cea mai mică idee. Însă ultimul dintre orașele care m-a adjudecat, oricare ar fi fost numele lui, trebuie să se fi aflat nu prea departe de țărmul mării, căci proprietarul unei corăbii, căruia eu îi căzusem cu tronc, a fost cea dintâi persoană care m-a dus undeva în preajma Southampton-ului, într-o localitate despre care după aceea am aflat că se numea Buselton. Acolo m-a pus să fiu cu ochii în patru și să fur meseria de la dulgheri și de la ceilalți meșteri care se munceau să construiască o corabie pentru el. Apoi, după ce vasul a fost gata, cu toate că nu aveam mai mult de doisprezece ani, m-a luat pe mare cu el, într-o călătorie care avea drept țintă Newfoundland-ul.

O duceam cât se poate de bine și îi intrasem atât de mult în voie stăpânului meu, încât îmi zicea băiatul lui. Cu dragă inimă i-aș fi spus și eu tată, însă nu-mi permitea să-i zic astfel, căci avea proprii copii. Astfel, i-am fost alături vreme de trei sau patru călătorii și devenisem un băiat zdravăn când, făcând o dată cale întoarsă spre casă, după ce lăsasem în urmă țărmurile din Newfoundland, am fost făcuți prizonieri de război. Toate astea se petreceau, dacă socotelile

mele nu sunt greșite, cam prin anul 1695, căci nu trebuie să vă îndoiiți de faptul că nu țineam niciun soi de jurnal.

Eu unul nu prea mi-am făcut griji din pricina grozăviei care se abătuse pe capul nostru, cu toate că am văzut cât de neomeneste s-au purtat turcii cu stăpânul meu, care în vâlmășagul încăierării fusese rănit de o schijă la cap. După cum am zis, pe mine mă cam durea în cot, până când n-am avut proasta inspirație să zic ceva legat, după câte-mi mai aduc aminte, de tratamentul crud la care l-au supus turcii pe stăpânul meu. Atunci m-au înhățat și mi-au tras o bătaie soră cu moartea, lovindu-mă la tălpi cu o stinghie, așa încât preț de câteva zile la rând n-am mai fost în stare nu numai să merg, dar nici măcar să stau în picioare.

Însă de această dată sortii au fost de partea mea, căci în vreme ce pirații navigau având la remorcă corabia noastră pe post de trofeu și se îndreptau spre strâmători, în preajma golfului Cadiz, vasul pirat turcesc a fost atacat de două mari vase de război portugheze, făcut prizonier și dus la Lisabona.

După cum nu mă lăsasem cuprins de îngrijorare în urma faptului că fusesem făcut prizonier, nefiind prea clare pentru mine consecințele acestei situații, dacă ar fi fost ca ea să nu fie urmată, tot așa n-am realizat nici importanța eliberării mele. La drept vorbind, pentru mine nici n-a prea adus cu o eliberare, oricum nu atât cât ar fi fost cazul, deoarece stăpânul meu, singurul prieten pe care eu îl aveam pe lume, și-a aflat sfârșitul la Lisabona, din pricina rănilor. Prin urmare eu am recăzut în starea mea inițială, adică am ajuns iarăși un coate-goale, muritor de foame. Colac peste pupăză, mai eram și într-o țară străină, unde pentru mine toți erau niște străini, iar limba pe care o vorbeau oamenii de acolo îmi era total necunoscută. Cu toate astea, am scos-o la capăt mai bine decât m-aș fi putut aștepta, căci după ce toți cei care făcuseră parte din echipaj au fost lăsați să plece care-ncotro, după bunul plac al fiecăruia, eu, care n-aveam habar încotro să mă îndrept, am mai zăbovit câteva zile pe corabie până când unul dintre ofițeri, luându-mă la ochi, și-a manifestat interesul de a afla ce tot taie frunză la câini acel mic câine de englez și întrebându-se din ce motiv nu fusese încă debarcat.

Vorbele lui mi-au ajuns la ureche și, cu toate că înțelesul cuvintelor sale nu mi-a fost prea limpede, am simțit totuși despre ce era vorba și am fost cuprins de o spaimă îngrozitoare, căci nu știam prin ce mijloace puteam ajunge să capăt un codru de pâine. Cărmaciul vasului, un marinar bătrân, dându-și seama cât eram de cătrănit, a venit la mine și, adresându-mi-se într-o engleză stălcită, mi-a spus că trebuie să-mi iau tălpășița.

— Unde să mă duc? l-am întrebat.

— Unde-ți dorește inima, mi-a răspuns el. Acasă, în țara ta, dacă asta ți-e pe plac.

— Dar cum să ajung până acolo? am continuat eu șirul întrebărilor.

— Păi cum, tu n-ai niciun prieten pe lume? și-a manifestat el nedumerirea.

— Nu, i-am răspuns eu, nici măcar unul singur, afară doar de câinele ăsta, care-și face veacul pe corabia asta, căci el a fost singurul care mi-a dovedit că-mi este prieten, aducându-mi ceva de îmbucac. (Cu puțin timp înainte, câinele șterpelise o bucată de carne și o adusese lângă mine, iar eu o luasem și o înfulecasem, fără să stau prea mult pe gânduri).

— Bine, bine, zise atunci bătrânul cărmaci, trebuie să-ți pui cumva burta la cale. Vrei să mergi cu mine?

— Da, din toată inima, i-am răspuns eu.

Ca să nu o mai lungim, bătrânul cărmaci m-a dus acasă la el și s-a purtat omeneste față de mine, chiar dacă nu o duceam pe roze. Am locuit împreună cu el vreo doi ani, timp în care el își vedea de treburile lui. În final, într-o bună zi, o obținut postul de ofițer de bord sau de pilot sub comanda lui Don Garcia de Pimentesia de Carravallas, căpitan al unui galion sau carrack portughez, care trebuia să ajungă în Goa, în Indiile de Est. Numaidecât ce și-a luat postul în primire m-a adus și pe mine la bordul vasului și mi-a dat în grijă cabina lui personală, în care îngrămădisise din belșug băuturi, dulcețuri, zaharicale, mirodenii și alte merinde, să-i ajungă pentru toată durata călătoriei. Nu după multă vreme, acestora li se alătură o serioasă cantitate de mărfuri europene, cum ar fi dantelă fină,

pânză de in, postav, stofe de lână, diverse țesături și multe altele. Tot acest bazar l-a declarat ca fiind garderoba sa personală.

Prea eram un boboc în această branșă ca să mă îndeletnicesc cu ținerea vreunui jurnal de călătorie, chiar dacă stăpânul meu care, cu toate că era portughez, avea oarecare înclinații artistice, îmi dădea ghes s-o fac. Însă faptul că nu înțelegeam o iotă din limba portugheză constituia un obstacol major, sau îmi folosea cel puțin ca o scuză rezonabilă. Cu toate astea, după o bucată de vreme, am început să-mi arunc ochii prin hărțile și cărțile lui. Cum eram în stare să scriu cu o caligrafie mulțumitoare, înțelegeam un dram de latină și, în cele din urmă, limba portugheză ajunsese să nu-mi mai sune așa de străin, m-am pricopsit și cu unele cunoștințe despre navigație. Cam de mântuială, ce-i drept, căci toată știința astfel agonisită nu era suficientă ca să mă pot bizui pe ea într-o viață aventuroasă, așa cum avea să se dovedească a mea. Pe scurt, m-am ales cu câteva învățăminte practice de pe urma acelei călătorii cu portughezii: am învățat să fiu un hoț de ispravă și un marinar de mâna a doua. Cred că pot să afirm, cu sufletul împăcat, că portughezii sunt, dintre toate seminiile de pe fața pământului cei mai desăvârșiți profesori pentru a deprinde aceste două meserii.

În cele din urmă, ne-am urnit din loc și am pornit-o pe drumul nostru către Indiile de Est, abătându-ne spre coasta Braziliei; asta nu pentru că pe acolo ar fi fost traseul obișnuit al vaselor ce navighează pe ruta aceasta; însă căpitanul corăbiei noastre, fie că a făcut-o după capul lui, fie că așa a fost înțelegerea cu negustorii care tocmisera corabia, făcu întâi un ocol pe acele meleaguri, unde în golful Tuturor Sfinților sau, după cum i se spune în portugheză, Rio de Todos los Santos, am descărcat aproape o sută de tone de mărfuri și în schimb am încărcat o cantitate bunicică de aur, precum și o sumedenie de lăzi cu zahăr și șaptezeci sau optzeci de baloturi de tutun, mari cât toate zilele, fiecare trăgând la cântar pe puțin o sută de kilograme.

În locul cu pricina, făcându-mi eu veacul la țarm, urmând ordi-nele pe care mi le dăduse stăpânul meu, mă îngrijeam și de darave-lile căpitanului, căci acesta remarcase că sunt tare inimos atunci

când mă îndeletnicesc cu treburile stăpânului. Pentru a-i mulțumi cum se cuvine pentru încrederea exagerată pe care mi-o acordase, eu unul am găsit de cuviință să fac pierduți, adică să fur, vreo douăzeci de galbeni din aurul care se încărcă pe vas, iar asta a fost prima mea ispravă mai acătării.

De acolo și până la capul Bunei Speranțe am avut parte de o călătorie liniștită, fără peripeții; iar mie mi se dusese buhul, fiind cunoscut mai ceva decât un cal breaz pentru faptul că eram un slujitor destoinic și credincios stăpânului meu, ceva de speriat (destoinic eram eu, e drept, însă în ceea ce privea cinstea, departe de mine acest gând; cu toate astea, cei de pe vas se încăpățâneau cu tot dinadinsul să mă considere cinstit, lucru ce constituia, că tot veni vorba, greșeala lor capitală). Chiar din pricina acestei greșeli, mari cât roata carului, căpitanul începu să manifeste pentru mine o simpatie deosebită, folosindu-mă pentru treburile sale personale ori de câte ori se ivea prilejul. În același timp, ca recompensă pentru hărnicia mea, care îi întrecuse orice așteptări, m-am bucurat din partea lui de o seamă de favoruri. De pildă, conform ordinului său personal, am devenit un soi de ajutor pe lângă intendentul propriu-zis al corăbiei, revenindu-mi sarcina de a mă ocupa în mod direct de proviziile trebuitoare căpitanului pentru propria sa masă. Este drept că eu nu eram singurul intendent în slujba căpitanului, căci mai exista și un al doilea, care se ocupa de proviziile particulare ale căpitanului. Eu însă aveam în grijă numai partea de provizii care se cuvenea căpitanului din stocurile corăbiei.

Oricum, astfel mi se ivea ocazia să mă îngrijesc mai cu seamă de soarta slujitorului stăpânului meu și să-mi pun de o parte provizii îndestulătoare, ca să pot duce un trai mult mai îmbelșugat decât ceilalți membri ai echipajului. De fapt, căpitanul dorea doar din an în paște să i se aducă câte ceva din stocurile corăbiei, după cum am amintit, dar eu dădeam mai tot timpul iama pe acolo, ciugulind tot timpul câte ceva pentru folosul meu personal. În cele din urmă, șapte luni după ce părăsisem Lisabona, am ajuns cu bine la Goa, în Indiile de Est, iar acolo ne-am petrecut vreo opt luni. În acest răstimp, cum stăpânul meu își făcea veacul mai mult pe uscat decât

pe vas, mie unuia nu-mi rămânea altceva mai bun de făcut decât să învăț de la portughezi tot ce aveau ei mai rău. Și aveam ce învăța, nu glumă, căci portughezii sunt nația cea mai perfidă și mai desfrânată, cea mai crudă și mai lipsită de rușine, dintre toate semințiile pe care Dumnezeu le-a lăsat pe acest pământ și care pe deasupra își mai zic și creștine.

Hoția, minciuna, vorbele spurcate și jurămintele strâmbe, pe lângă desfrânarea cea mai deșăntată, toate acestea făceau parte din purtarea de zi cu zi, adânc înrădăcinată în firea echipajului de pe corabia noastră. Nu trebuie trecut cu vederea nici faptul că, în pofida celor mai stufoase declarații despre curajul lor neasemuit, la o adică se dovedeau lași cei mai desăvârșiți pe care i-am întâlnit vreodată, iar consecințele lașității lor ieșeau la iveală cu nenumărate prilejuri. Cu toate astea, printre ei se mai afla rătăcit și câte unul care nu era chiar așa de rău și, cum destinul mă adusese în mijlocul lor, părerile mele despre ceilalți, adică despre cei mai mulți dintre ei, erau cât se poate de încărcate de dispreț, așa cum de fapt se și cuvenea.

De fapt, eram croit chiar pe măsura unei astfel de adunături fără niciun căpătâi, căci nu mă anima nici cel mai mic simț al virtuții, iar în ceea ce privea sentimentul religios, acesta îmi lipsea cu desăvârșire. La urechea mea nu ajunseseră prea multe nici despre una, nici despre alta, lăsând la o parte ce-mi îndrugase un preot încărcat de ani și de bunătate, și asta pe vremea când nu eram decât un copil de opt sau nouă ani. Ba chiar mai mult decât atât, mă avântasem pe calea pierzaniei, străduindu-mă să ajung cât mai repede la fel de rău pe cât se poate dovedi sau s-a dovedit vreodată cineva. Destinul mi-a sorocit cu siguranță primii pași pe acest drum fără întoarcere, știind că aveam de dus la îndeplinire, în lumea aceasta, o misiune ce nu putea fi încredințată decât unuia de teapa mea, de care cinstea nu se lipește așa cum nu se lipește apa de penele găștei. Dar chiar și așa, bălăcindu-mă în acea stare de înnăscută nemernicie, disprețul pe care-l nutream din toată inima față de ticăloșia destrăbălată a portughezilor era așa de adânc, încât nu puteam decât să-i urăsc din toate puterile, de când i-am cunoscut și apoi pe tot

parcursul vieții mele. Mitocănia lor era așa de desăvârșită, erau atât de nemernici și de prefăcuți, nu doar față de alții, ci și între ei, atât de greșos de slugarnici când se vedeau la cheremul cuiva, atât de țănoși, de cruzi și tiranici când îi aveau pe alții la mână, încât în natura lor se afla întretesut ceva care nu se împăca nici în ruptul capului cu firea mea. Dacă mai luăm seama și la faptul că este firesc ca un englez să urască lașitatea din toată inima, toate astea puse cap la cap mă determinau să manifest față de portughezi o scârbă la fel cu aceea pe care aș fi nutrit-o față de diavol.

Cu toate astea, după cum bine sună zicala englezească „cine s-a urcat pe aceeași corabie cu dracul e nevoit să navigheze alături de el”, eram în mijlocul lor, așa că nu aveam de ales și trebuia s-o scot la capăt pe cât mă pricepeam mai bine. După cum am spus deja, stăpânul meu se înțelese cu căpitanul ca eu să-i dau acestuia o mână de ajutor în treburile lui; dar, după cum am aflat mai târziu, stăpânul meu primea de la căpitan, în urma acestor servicii, câte o jumătate de galben în fiecare lună. De asemenea, numele meu fusese trecut și în registrele vasului, așa că mă așteptam ca în Indii, atunci când pe corabie avea să se plătească leafa convenită pentru patru luni, după cum era întotdeauna obiceiul, stăpânul să facă în așa fel încât să mă aleg și eu cu ceva.

Însă socotelile mele nu se potriveau în niciun fel cu cele ale stăpânului, căci acestuia nici măcar nu-i trecea prin cap una ca asta: se îndurase să mă ia pe lângă el atunci când eram într-o situație disperată și i se părea de la sine înțeles să mă țină în aceeași stare, încercând să stoarcă cât mai mulți bani pe spinarea mea. Acum însă toată această stare de lucruri începea să-mi apară într-o cu totul altă lumină. La început, eram încredințat că, văzând nenorocirea în care mă înglodasem până peste cap, mă luase pe lângă el mânat doar de un sentiment de milă creștinească și eram ferm convins că, numai-decât ce avea să mă îmbarce pe vas, o să-mi dea și mie ceva pentru slujba cu care mă îndeletniceam.

Se pare însă că, în această privință, părerile sale erau cu totul altele, iar atunci am pus pe altcineva să-i vorbească și să aducă vorba despre asta, la Goa, atunci când pe vas s-au plătit lefurile